

Київський університет
імені Бориса Грінченка

К. Стрельченко

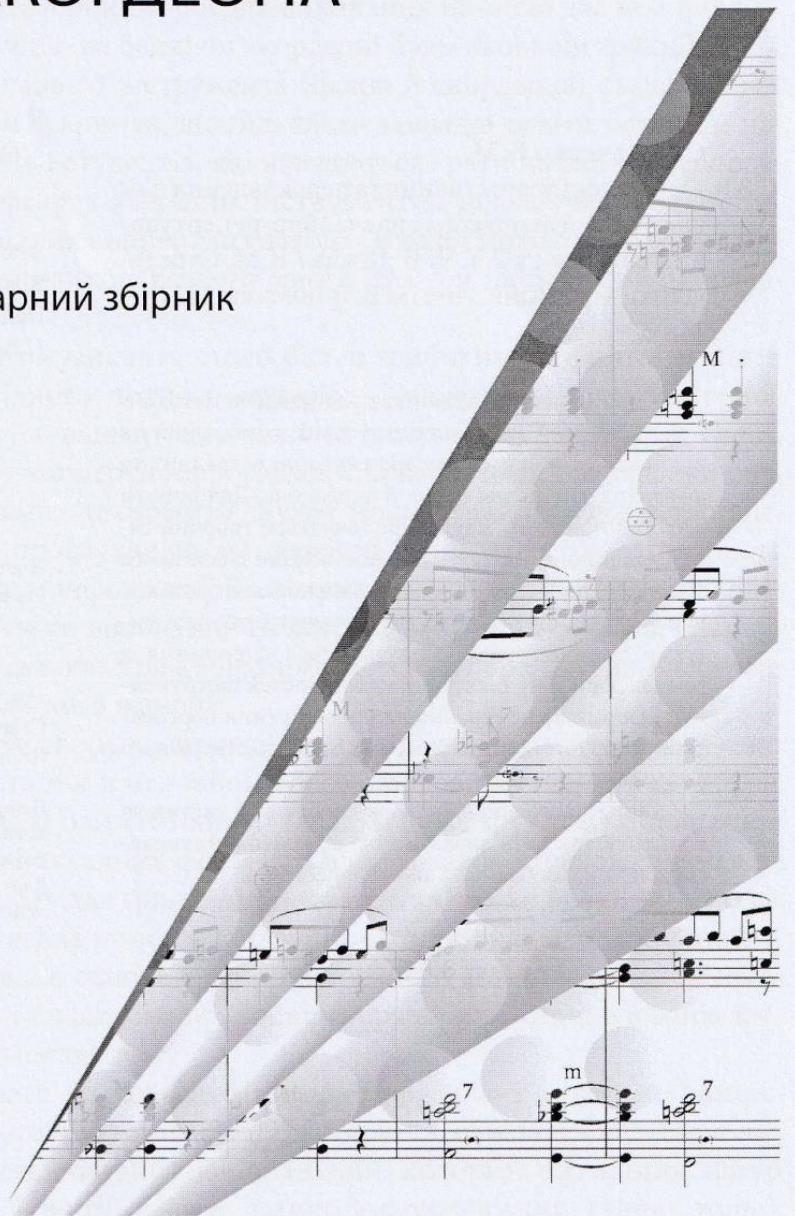
СУЧАСНІ АРАНЖУВАННЯ ТА ПЕРЕКЛАДЕННЯ П'ЄС ДЛЯ БАЯНА Й АКОРДЕОНА

У ДВОХ ЧАСТИНАХ

Частина II. Джаз

Навчально-репертуарний збірник

Київ — 2021

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 29 квітня 2021 року)

Автор:

Стрельченко К.М., доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, заслужений артист України.

Рецензенти:

Олендарьов В.М., доцент кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, кандидат мистецтвознавства, доцент;

Соляник В.І., викладач-методист факультету «Музичне мистецтво естради (джаз)» Київської муніципальної академії музики імені Р.М. Глієра, народний артист України.

Стрельченко К.М.

С 84 Сучасні аранжування та перекладення п'єс для баяна й акордеона : навчально-репертуарний збірник : у 2 ч. Ч. II : Джаз / К.М. Стрельченко. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 118 с.

У другій частині збірника представлено методичний та нотний матеріал авторських композицій та відомих п'єс у сучасному аранжуванні естрадних та джазових стилів для баяна й акордеона. Для роботи з творами легкого жанру пропонується творчий імпровізаційний підхід. Адаптація кожної п'єси цього збірника для виконання дає можливість зіграти повноцінну композицію на інструменті будь-якої системи та конструкції. Допускаються спрощення в рамках діапазону технічних можливостей інструмента та форми аранжування для розширення перспективи творчого самовираження музикантів різного виконавського рівня.

Твори цього збірника можуть бути як частиною концерту, так і створювати ціле відділення виконавської програми баяніста або акордеоніста.

Для студентів закладів вищої мистецької освіти.

Костянтин Мартинович СТРЕЛЬЧЕНКО

**СУЧАСНІ АРАНЖУВАННЯ
ТА ПЕРЕКЛАДЕННЯ П'ЄС
ДЛЯ БАЯНА й АКОРДЕОНА**

У ДВОХ ЧАСТИНАХ

Частина II. Джаз

Навчально-репертуарний збірник

За зміст та якість поданих матеріалів відповідає автор.

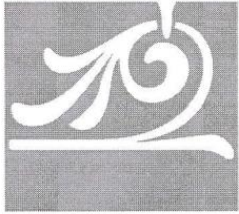
НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*
Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*
Над виданням працювали *Н.І. Гетьман, Т.В. Нестерова,
Н.В. Клименко, Л.Ю. Столітня*

Підписано до друку 06.10.2021 р. Формат 60x84/8.
Ум. друк. арк. 13,72. Наклад 92 пр.
Зам. № 1-86.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в Інтернеті без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й автора. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.

ВІД АВТОРА

У другій частині збірника представлений методичний та нотний матеріал авторських композицій та відомих п'єс у сучасному аранжуванні естрадних та джазових стилів для баяна й акордеона. Для виконання цього репертуару бажано використовувати інструменти систем Free Bass (готово-виборний) та Standard Bass (готовий) у лівій клавіатурі з багатотембровою у правій. Вільний (імпровізаційний) творчий підхід до розбору тексту, адаптації кожного аранжування п'єси до свого інструмента та підготовки творів для виконання на сцені дає можливість зіграти повноцінну композицію на баяні чи акордеоні будь-якої конструкції.

Сьогодні популярність нашого інструмента (баяна й акордеона) стала досить актуальним питанням. Не є секретом, що більшість закладів освіти останнім часом відчувають нестачу учнів і студентів, які навчаються грати на баянах і акордеонах на відділеннях або кафедрах народних інструментів. Також участь баяністів та акордеоністів у різноманітних концертних заходах є недостатньо частою для популяризації інструментально-виконавського мистецтва гри на баянах й акордеонах.

Нині завдання сучасного музиканта стало більш глибоким та багатогранним, ніж просто пошук відповідного нотного матеріалу, вподобаної легкожанрової чи джазової обробки на якусь відому тему пісні чи інструментальної композиції, щоб додати її до репертуару концертної програми. Справа в тому, що завдяки розвитку сучасних інформаційних технологій слухач може ознайомитися з творчістю будь-якого виконавця, прослухавши чи переглянувши його гру в Інтернеті або на інших носіях музичної інформації. Тож музиканту немає сенсу розраховувати на чудовий ефект від свого виконання та яскраве враження слухача, виконуючи твір та нюансування в рамках тільки нотного матеріалу аранжування естрадного, джазового або твору легкого жанру.

По-перше, для підготовки твору до виконання на сучасному інструменті є сенс звернути увагу на використання в основному басоакордової системи клавіатури для гри лівою рукою (Standard Bass (готовий)) завдяки дуже зручному виконанню метроритмічних комбінацій складних форм естрадно-джазового акомпанементу. Стосовно текстового матеріалу для гри лівої руки баяніста чи акордеоніста музика легкого жанру завжди виглядала просто і доступно, і в обробках цього збірника її роль не менш важлива. Вона є основою запропонованого автором стилю. Безпосередньо партія лівої руки та частково правої відтворює ритм-секцію в мінімальному складі (одного інструмента).

Виконуючи акомпанемент до естрадної мелодії, музикант повинен намагатися дотримуватися певного ритму, часу, характеру та стилю твору. Це є не легкою роботою через незвичайний національний колорит ритмічних фігур іншої музичної культури (свінгу, блюзу, латино-американських танців тощо).

Але при розширеному ознайомленні з мистецтвом відомих майстрів цього напрямку (як-от: Рішар Гальяно (Франція) [6], Арт Ван Дамм (США) [3], Володимир Данилін (Росія) [5], Марсель Аззола (Франція) [4], Віктор Власов (Україна) [2] та багато інших) та індивідуальній практичній роботі будь-який музичний твір достатньо легко вивчається і виконується через певний час. Безумовно, кожен інструменталіст пропонує свій вид акомпанементу, і в аранжуваннях цього збірника структури партій супроводження теж мають оригінальні ритмічні схеми, побудовані відповідно до естрадно-джазових стилів на базі ритм-секцій ансамблевого акомпанементу, у складі якого, наприклад, ударні, бас, гітара, фортепіано [11, с. 40].

По-друге, не завадить звернути увагу на особливості зовнішнього вигляду виконавця саме на естрадно-джазовій сцені. У концертному залі під час звучання ритмічної та імпровізаційної музики існує відповідна незвичайна аура порівняно з концертом народного чи класичного мистецтва. Як правило, від музиканта очікується дотримання характеру радості та жарту, іноді смутку, але з посмішкою на обличчі. Драматичний образ у костюмі класичного стилю тут доречний вкрай рідко.

По-третє, музика легкого жанру легко не дається. Вона передбачає творче та ретельне ставлення до підготовки, знання форми аранжування твору, гармонійної складової головної мелодії для контролювання побудови імпровізаційної лінії, мелодійних та технічних особистих прийомів гри на своєму музичному інструменті, так званих фішок¹ тощо, що є обов'язковою вимогою у виконанні легкожанрової програми. Тому для виконання такої музики досконалого знання нотного тексту недостатньо. Якщо ж музиканта задовольняє тільки запропоноване в нотах, йому нема чого додати, змінити або відняти, тоді логічно можна припустити його неспроможність донести глядачеві свій неповторний варіант аранжування твору.

Зрозуміло, що багато музикантів можуть бути психологічно не готовими відходити від надрукованих нот чи імпровізувати. Але якщо це позитивно вплине на популярність музиканта та інструмента, то треба намагатися.

Що мається на увазі — виконувати музику простих форм аранжувань, дотримуючись вільного музичного викладу та легкої манери виконання? Метою професійного музиканта є виконання п'єс так, щоб вони завжди сприймалися слухачами по-новому, оригінально тощо. Оскільки на кожен концерт приходять інші слухачі і завдяки цьому відчувається нова творча атмосфера, адаптованість музиканта до взаєморозуміння із залом залежить від його особистого відчуття аудиторії. Виконання відомої чи нової красивої мелодії з акомпанементом у простому вигляді чи тільки в авторській обробці буде не дуже привабливим для сучасного глядача. Тому часткове чи повне імпровізаційне подання матеріалу естрадно-джазового жанру адаптує глядача до сприйняття музичних образів та спрощує шлях музиканта до вдалого виконання.

Імпровізаційна гра сприяє створенню враження співавторства виконавця та композитора у реальному часі. Вибудовуючи свою концепцію аранжування, відхилення від тексту чи якісь доповнення можна виконувати у будь-яких місцях та частинах твору: у головній темі, гармонії, тональності, формі тощо. По-перше, вона має бути переконливою та сподобатись слухачеві; по-друге, зміни можуть займати близько 10 відсотків тексту, крім частини імпровізації на тему. В останній дозволяється пропонувати цілком власну версію, де залишатися може гармонізація теми. Але все на розсуд виконавця, якщо глядачеві подобається.

Наприклад, аранжування інструментальної джазової обробки на тему пісні американського композитора Річарда Чарльза Роджерса "Have You Met Miss Jones?" має таку послідовність: вступ, тема, I версія імпровізації, II версія імпровізації, середня частина, тема, закінчення. Коли виконавець починає вивчати твір, то має знати, на якому заході і для якої аудиторії буде його виконувати. Якщо, наприклад, це буде джазовий фестиваль чи концерт, де, зрозуміло, в залі присутні прихильники джазової музики, то цю обробку можна грати цілком і ще щось додати. Якщо ж пропонується гра у програмі поміж естрадними номерами, то не завадить відмовитися від таких частин, як перша чи друга версії імпровізацій², середня частина, домисливши логічні переходи між кінцем

¹ Фішка (жаргон.) — специфічна особливість, незвичайна властивість чого-небудь.

² На концертах розважального характеру імпровізаційні частини твору бажано грати просто та недовго.

імпровізації та останнім програванням теми. В такому випадку в аранжуванні резонно спростити акорди в деяких насичених гармонією місцях тощо.

Не буде зайвим за бажанням музиканта використовувати в епізодах різноманітні прийоми акордеонно-баянної техніки та аранжування, як-от: глісандо, нетемпероване глісандо, тремоло міхом, вібрато міхом, мелізми, проведення теми у різних октавах, тембрах тощо. Подібний підхід дозволяється для кожного аранжування, якщо він, на думку виконавця, поліпшить звучання твору.

Більшість творів популярної музики, представлених у другій частині збірника, побудовано за композиціями стандартних форм джазових жанрів, але такі п'єси, як "Tico-Tico no Fuba" by Z. Abreu, "Crystal Silence" by C. Corea, "Quando, Quando" by T. Renis, "My Day" та "My Valentine's Dreams" by K. Strelchenko, можуть мати вигляд концертних творів легкої музики без обов'язкових квадратів³ імпровізацій на тему. Але це за бажанням виконавця.

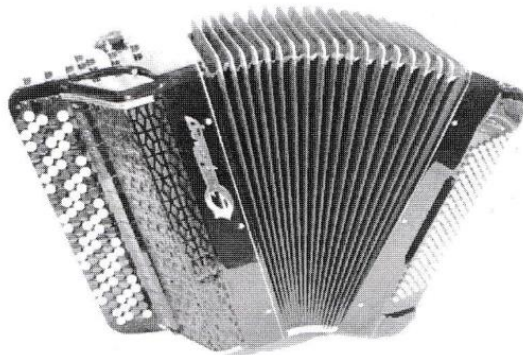
Варто звернути увагу на те, що запропоновані у збірнику аранжування не передбачають демонстрацію естрадного чи джазового стилів у їх оригінальному вигляді чи в тому, в якому складав автор твору.

Спрощення виконавцем в рамках діапазону інструмента і форми аранжування деяких технічно важких місць у тексті для більш комфортної гри відповідно до технічних виконавських можливостей інструмента⁴ та музиканта також має місце у процесі розбору п'єси.

Твори навчально-репертуарного збірника цілком можуть стати цікавою частиною навчальної програми студента закладу вищої музичної освіти, а також концертного репертуару сучасного баяніста та акордеоніста.

Запропонований порядок творів відповідає логіці послідовності жанрів потенційної концертної програми.

Висловлюю найщирішу вдячність за підтримку у роботі над виданням колегам з Київського університету імені Бориса Грінченка та рецензентам: доценту кафедри теорії музики Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського, кандидату мистецтвознавства В.М. Олендарьову, викладачу-методисту факультету «Музичне мистецтво естради (джаз)» Київської муніципальної академії музики імені Р.М. Глієра, народному артисту України В.І. Солянику, — а також Олександрю Нейману (Ізраїль) за надання унікальних матеріалів з його приватної колекції "Accordion Jazz Salon".

³ Квадрат (стосовно аранжування легкожанрової музики) — це відрізок музичного матеріалу у творі, який займає тема.

⁴ Є у тексті місця, наприклад, для гри на баяні, які на акордеоні через інший діапазон та розташування клавіш зіграти важко або неможливо.

“Sister Sadie” — популярна пісня, яка стала джазовим стандартом. Її написав американський джазовий піаніст, композитор та аранжувальник Хорас Вард Мартін Таварес Сільвер, який працював переважно в стилі хард-боп [3]. Композиція уперше записана для його альбому “Blowin’ the Blues Away” американською звукозаписуючою компанією “Blue Note Records” у 1959 році.

Аранжування виконується у швидкому темпі *свінгу* та характері яскравих музичних образів. Як у традиційній джазовій музиці, тут використовується багато синкопованих обертів, тому, щоб матеріал був максимально переконливим для сприйняття слухачем, при розучуванні його треба ретельно контролювати з метрономом.

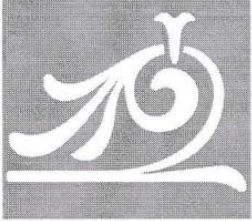
Sister Sadie

Music by Horace Silver
Arrangement by K. Strelchenko

Swing

♩ = 200 (♩ = $\overset{\frown}{\text{♩}} \overset{\frown}{\text{♩}}$)

ЗМІСТ

<i>Від автора</i>	3
Sister Sadie. <i>H. Silver, ar. K. Strelchenko</i>	6
Crystal Silence. <i>C. Corea, ar. K. Strelchenko</i>	17
Ain't That a Kick in the Head? <i>J.V. Heusen, ar. K. Strelchenko</i>	22
Night and Day. <i>C. Porter, ar. K. Strelchenko</i>	29
Have You Met Miss Jones? <i>R. Rodgers, ar. K. Strelchenko</i>	39
Tico-Tico no Fuba. <i>Z. Abreu, ar. K. Strelchenko</i>	57
My Day. <i>K. Strelchenko</i>	71
My Valentine's Dreams. <i>K. Strelchenko</i>	86
Sunlight Spot. <i>K. Strelchenko</i>	97
Джерела використаної інформації та література	118